

KS. JÓZEF KRUKOWSKI

IV MIĘDZYNARODOWY KONGRES PRAWA KANONICZNEGO WE FRYBURGU

W dniach od 6 do 11 października 1980 roku w gmachu sławnego Uniwersytetu Fryburskiego (Szwajcaria) odbył się IV Międzynarodowy Kongres Prawa Kanonicznego, zorganizowany przez Consociatio Internationalis pro Studio Iuris Canonici Promovendo z siedzibą w Rzymie, w którym wzięło udział przeszło 300 kanonistów z całego świata. Przedmiotem kongresu były „podstawowe prawa chrześcijan w Kościele i w społeczeństwie”. Ks. prof. Eugenio Corecco, dziekan Wydziału Teologii na Uniwersytecie Fryburskim, w przedmowie do programu kongresu zapowiedział, że jego celem ma być — z jednej strony — wkład do pracy nad sformułowaniem katalogu podstawowych praw i obowiązków chrześcijan w Lex Ecclesiae Fundamentalis oraz — z drugiej strony — rozpatrzenie jednego z kluczowych problemów wzajemnych relacji między Kościołem i państwem. Obecnie można stwierdzić, iż cel ten został w wysokim stopniu osiągnięty.

Uroczyste otwarcie kongresu nastąpiło w Aula Magna Uniwersytetu. Wzięli w nim udział: rektor Uniwersytetu oraz przedstawiciele władz federalnych Republiki Szwajcarskiej i władz kantonalnych we Fryburgu. Prof. P. A. D'Avack wygłosił przemówienie powitalne w imieniu Consociatio, a prof. P. Lombardia (Pampeluna) wygłosił wykład inauguracyjny, w którym ukazał, jak w Kościele narastało zainteresowanie problematyką podstawowych praw człowieka i chrześcijanina. Z kolei prof. W. Onclin, sekretarz pomocniczy Papieskiej Komisji Kodyfikacyjnej przedłożył informacje dotyczące aktualnego stanu prac nad rewizją KPK.

Podczas kongresu odbyło się 6 posiedzeń naukowych, w ramach których wygłoszono 19 referatów. Ponieważ każdy uczestnik kongresu zaraz po przyjeździe otrzymał teksty referatów, dlatego na posiedzeniach wygłaszano tylko streszczenia referatów, pozostawiając więcej czasu na dyskusję. Ponadto uczestnicy kongresu otrzymali teksty streszczeń około 70 komunikatów, związanych z problematyką obrad.

Tematem pierwszego posiedzenia naukowego były „zasady teologiczno-kanoniczne podstawowych praw chrześcijan. Sesję tę rozpoczął referat kard. J. Ratzingera (Monachium) na temat wolności i obowiązku w świecie i w Kościele. Ponieważ Autor w tym czasie przebywał na Synodzie Biskupów w Rzymie, tekst referatu został odczytany przez zastępcę. Następnie ks. bp A. Rouco Varela (Salamanka) przedstawił eklezjologiczne zasady ogólnej teorii podstawowych praw chrześcijan oraz prof. J. Beyer (Rzym) omówił *communio* jako kryterium podstawowych praw w Kościele. Starali się oni dać teologiczne naświetlenie centralnych przesłanek praw i obowiązków jednostki w Kościele. W dyskusji jednak zwrócono uwagę na potrzebę bardziej całościowego ujęcia tej problematyki (m.in. wypowiedź prof. M. Żurowskiego).

Druga sesja była na temat podstawowych praw chrześcijan w relacji do *tria munera* w Kościele. Autorzy referatów omówili: relacje między *munus* i *sacra potestas* (prof. W. Aymans z Monachium), a następnie *munus sanctificandi* (prof. G. Feliciani z Pawii) i *Munera docendi* i *regendi* (prof. L. Örsy z Waszyngtonu). Starali się oni ukazać możliwości udziału wiernych w wykonywaniu tych trzech podstawowych posług (*munera*) w Kościele. Prof. Örsy podkreślił postulaty, jakie pojawiły się w Kościele amerykańskim w związku z brakiem odpowiedniej ilości kapłanów, m.in. postulat udzielania święceń kapłańskich kobietom.

Trzecie posiedzenie naukowe było poświęcone problematyce podstawowych praw chrześcijan w pracach nad rewizją KPK. Prof. Bernhard (Strasburg) omówił katalog podstawowych praw chrześcijan w schemacie *Lex Ecclesiae fundamentalis*, prof. C. Mirabelli (Parma) — ochronę tych praw, a prof. H. Schnizer (Graz) — realizację indywidualną i wspólnotową tychże praw. W referatach, jak też w bardzo żywej dyskusji, podkreślono różnice między prawami człowieka i prawami chrześcijan, a jednocześnie wskazywano na podobieństwa wynikające m.in. z zastosowania takiej samej techniki przy ich formalizacji.

Czwarta sesja była poświęcona prawom chrześcijan w perspektywie ekumenicznej. Prof. J. Gaudemet (Paryż) naszkicował szerokie tło historyczne tej problematyki, następnie prof. V. Phidas (Ateny) omówił tę problematykę z punktu widzenia prawosławnego, prof. D. Pirson (Kolonja) — z pozycji protestanckiej, a prof. R. Sobański (Warszawa) — z pozycji katolickiej. W referatach tych ukazano trzy podstawowe nurty ochrony praw osoby ludzkiej ochrzczonej, odpowiadające trzem głównym odłomom chrześcijaństwa.

Piąta i szósta sesja była poświęcona problemom identyczności praw człowieka i praw chrześcijanina w społeczeństwie i państwie. Temat ten został rozpatrzony z uwzględnieniem różnych systemów prawnych współczesnych państw demokratycznych na Zachodzie oraz systemu prawa kanonicznego. Prof. A. Hollerbach mówił na temat podstawowych wartości i podstawowych praw w społeczeństwie i państwie, prof. Boff — na temat podstawowych praw człowieka w perspektywie teologii Ameryki Łacińskiej, prof. G. Lesag — na temat podstawowych praw człowieka w perspektywie Common Law, prof. Fuchs — o wolności Kościoła i podstawowych prawach osoby i grup społecznych, prof. A. de Fuenmayor — o prawach podstawowych i prawach rodziny chrześcijańskiej oraz prof. L. Carlen — o prawach jednostki i wspólnot religijnych w Szwajcarii. W referatach tych, jak również w dyskusji poruszono szeroki wachlarz problemów dotyczących: ochrony wolności religijnej w systemach współczesnych państw demokratycznych, przebudowy kościelnego prawa publicznego oraz zaangażowania się Kościoła w dziedzinę ochrony praw człowieka w świecie współczesnym, a zwłaszcza w Ameryce Łacińskiej, gdzie istnieje ogromne napięcie społeczne z powodu braku sprawiedliwości.

W ostatnim dniu kongresu odbyła się sesja uroczysta. Głównym jej punktem był bardzo głęboki referat prof. E. Corecco ukazujący teologiczną interpretację całokształtu problemów ochrony praw człowieka i chrześcijanina, poruszonych podczas obrad.

Podczas kongresu odbyło się również posiedzenie administracyjne Conociatio Internationalis pro Studio Iuris Canonici Promovendo. Dokonano wtedy wyboru nowych władz tego Stowarzyszenia. Nowym przewodniczącym został prof. P. Lombardia, a prof. P. A. D'Avack został przewodniczącym honorowym.

Z pracami kongresu związany był wyjazd jego uczestników do Genewy, gdzie złożyli wizytę w siedzibie Światowej Rady Kościołów, w europejskiej siedzibie ONZ oraz w centrum patriarchatu prawosławnego w Chambésy. Członkowie sekretariatu Światowej Rady Kościołów przedstawili udział swej organizacji w dziele

ochrony praw człowieka w świecie współczesnym. W siedzibie ONZ Przewodniczący Komisji Praw Człowieka omówił aktualne problemy ochrony praw człowieka w stosunkach międzynarodowych. A w centrum prawosławnym metropolita Damaskinos di Tranaupolis przedstawił dotychczasowy przebieg prac nad przygotowaniem synodu panprawosławnego.

Organizatorzy kongresu zadbali również o uroczystą i artystyczną oprawę obrad. Zaraz w pierwszym dniu kongresu wieczorem w katedrze fryburskiej odbyła się msza św. koncelebrowana przez członków Konferencji Biskupów Szwajcarii, podczas której wystąpił świetny zespół muzycznowokalny. Przedostatniego dnia obrad wieczorem w auli uniwersyteckiej specjalnie dla uczestników kongresu odbył się wspaniały koncert chóru i orkiestry Radia Szwajcarskiego, na który przybył Prezydent Republiki Szwajcarskiej. Nadto w drodze powrotnej z Genewy do Fryburga odbyła się oficjalna kolacja w zamku Chillon położonym nad jeziorem Lemańskim, podczas której uczestnicy kongresu otrzymali pamiątkowe medale.

Należy jeszcze nadmienić, że w kongresie wzięło udział 25 kanonistów polskich, którzy zaznaczyli swą obecność również aktywnie. Ks. prof. R. Sobański wygłosił odczyt na temat „Ekumenizm i realizacja podstawowych praw ochrzczonych”. W dyskusji nad referatami zabierali głos: ks. dr S. Bista (2 razy), ks. prof. Z. Grocholewski, ks. prof. J. Grzywacz, ks. prof. J. Krukowski (2 razy), ks. prof. T. Pawluk i ks. prof. M. Żurowski. Komunikaty, które zostały włączone do akt kongresu, złożyli: ks. Bista, ks. Grocholewski, ks. J. Krukowski, ks. T. Pawluk i ks. M. Żurowski. Dwaj kanoniści polscy (Sobański i Żurowski) zostali wybrani do Rady Prezydialnej Consociatio.

Kongres kanonistów we Fryburgu należy zatem uznać jako zarówno interesujący, jak pożyteczny. Wspólna refleksja nad problematyką podstawowych praw człowieka i chrześcijanina stanowi poważny wkład do rozwoju nauki prawa kanonicznego i może przyczynić się do bardziej udanej formalizacji tych praw w nowym KPK, a zwłaszcza w *Lex Ecclesiae fundamentalis*. Następny kongres kanonistów, organizowany przez Consociatio, ma się odbyć za oceanem na Uniwersytecie Katolickim w Ottawie. Taką propozycję zgłosił prof. F. Morris dziekan tamtejszego wydziału prawa kanonicznego. Tematyka obrad ma być skoncentrowana wokół nowego KPK, jeśli do tego czasu nastąpi jego promulgacja.